

“El model bizantí sobretot es veu en l'arquitectura del poder”

Aquest professor d'arqueologia medieval de l'Universitat di Padova (Itàlia) és especialista en el període tardoantic i altmedieval i ens els àmbits de l'arqueologia urbana, l'arqueologia de l'arquitectura i arqueologia urbanística. Ha estat el professor convidat del seminari internacional de l'ICAC “Tècniques constructives i arquitectura del poder en la Tarraconense en l'Antiguitat tardana”, que ha tancat el projecte ministerial HAR2012-36963-C05-03 dirigit per l'investigador de l'ICAC **Josep M. Macias**.

Hi ha un model constructiu comú al Mediterrani en els segles de transició de l'època romana al món medieval?

Sí, però és una “koiné”, un estàndard, que ja comença a l'edat del bronze! En època postromana hi ha a més a més dos elements comuns: la religió, perquè tots són cristians malgrat les diverses confessions, i les relacions comercials entre Orient i pobles diversos (longobards, francs, visigots, ostrogots, etc.), amb productes com les espècies, les pedres precioses, la seda de la Xina... Hi ha una confrontació entre Occident i Orient.

I es reflecteix en l'arquitectura.

Sí, la influència bizantina la veiem sobretot en l'arquitectura lligada al poder, és a dir, la que construeix el poder militar, religiós i aristocràtic, perquè és la que s'ha conservat millor. Bàsicament esglésies i fortificacions, però també tenim traces de l'arquitectura residencial. Per exemple, a Santa Maria del Naranco a Astúries, que a l'origen era una part del palau del rei d'Astúries. O residències excavades a Mèrida o el Pla de Nadal a Riba-roja de Túria.

L'estil bizantí és molt reconeixible.

Sí, *grosso modo*, són plantes quadrades i amb voltes com a coberta. S'utilitza en esglésies però també en edificacions privades. Allà on trobem aquesta arquitectura és que hi havia contacte amb Bizanci: costa i interior d'Espanya, Itàlia meridional i illes, Grècia, nord d'Àfrica... Aquí trobem edificis amb aquesta estètica del segle VII, posteriors a l'any 711, fetes per mossàrabs. I esglésies també del segle VII que confirmen que és una tipologia ja implantada.

Models orientals a la península, tan lluny com queda Bizanci...

La idea de l'isolament no existeix! I tinguem en compte que amb Justinià, Bizanci conquereix la part sud d'Espanya, amb Cartagena de capital, i s'hi queden fins al 624. L'Espanya visigòtica té una vitalitat econòmica superior a la Itàlia longobarda. La població es fa cristiana i s'hi manté l'aristocràcia (no se substitueix com passa a Itàlia). El Pla de Nadal és un bon testimoni de la qualitat i entitat de l'arquitectura aristocràtica.

Les fortificacions són

importants per comprendre les tècniques muràries

Abans deia que les fortificacions també són un altre bon testimoni.

Sí, els sistemes defensius. Les fortificacions són importants per comprendre les tècniques muràries, com ara l'*opera listata*, que alterna pedra i totxo. Tenen diferents fases. La primera, dels segles IV-V, quan encara calia defensar el Pirineu de l'entrada de bàrbars del nord. La segona, d'inicis del segle VI, quan serveixen per controlar les fronteres dels visigots amb els francs. I la tercera, amb l'arribada dels àrabs, es fan línies de frontera de conquesta d'Hispania, a base sobretot de castells.

Com es transmeten les tècniques constructives?

En molts casos hi ha continuïtat perquè la ciutat perdura. Tenim el cas paradigmàtic de Roma, però també Constantinoble, Mèrida, Barcelona... D'altra banda, els obrers especialitzats es traslladen amb els exèrcits: quan Justinià conquereix porta arquitectes que fan les esglésies a més dels castells. I reproduïxen patrons arquitectònics i urbanístics: l'església, la gran plaça, el baptisteri... i al costat, el barri comercial. Els sistema defensiu també segueix un mateix patró: torres, murs...

Parlem dels materials.

Els edificis del poder són de pedra, totxo i morter. Però la majoria de la població, pobra, feia servir l'argila com a morter. A partir del segle VI hi ha tants edificis romans abandonats que també es construeix molt aprofitant-ne els materials. A Anglaterra o al nord d'Europa, però, el poder construïa amb fusta, entre altres coses perquè hi ha més boscos i la fusta és més calenta.

En l'arquitectura contemporània perviu algun element de la tradició arquitectònica d'aquests segles?

Avui els arquitectes són estrelles i l'arquitectura és igual a tot arreu. És una arquitectura que té en comú amb l'antiga que també és itinerant: la mateixa a Dubai, Londres o a Pequín.

El problema del patrimoni és sempre el mateix: inserir-lo en la cultura d'avui

Com veu Tarragona?

Té un gran potencial. Hi hauria d'haver deu vegades més de turisme del que hi ha! De fet tot Espanya té una riquesa patrimonial molt gran. El problema sempre és el mateix: inserir-lo en la cultura d'avui, en què el passat no compta.

A Itàlia també teniu aquest problema?

Pitjor i tot. Tenim molt patrimoni perquè hem tingut una gran època romana i un gran Renaixement, però d'interès pel passat només en té el 5% de la població. S'ha acabat la classe dirigent que valorava el propi passat. Els nobles i aristòcrates construïen la riquesa sobre la terra i el temps. Ara tot es basa en les finances i internet. Un es pot fer milionari en 10 anys si té una bona idea i la llança a la xarxa.

Cert!

Per què serveix el passat? Com a mínim perquè si hi ha un cataclisme sapiguem sobreviure, començant per conrear la terra! Però cada cop és més difícil ensenyar arqueologia: estudies molts anys, no tens un lloc de feina fix, ets pobre i marginat... Amb internet vivim en una cultura horitzontal mundial. Però a diferència de la globalització romana, l'actual ha anul·lat les cultures. El passat l'estem cremant amb un parell de generacions.

Text i fotos: [Carme Badia i Puig](#)